

"Банк бус санхүүгийн байгууллагын үйл ажиллагааны
зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг тооцож,
хяналт тавих журам"-ыг шинэчлэн батлах тухай

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6.1.2,
Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 13.4 дэх заалтыг тус тус
үндэслэн Санхүүгийн зохицуулах хорооноос ТОГТООХ нь:

1."Банк бус санхүүгийн байгууллагын үйл ажиллагааны зохистой харьцааны
шалгуур үзүүлэлтийг тооцож, хяналт тавих журам"-ыг авсралтаар баталсугай.

2. Банк бус санхүүгийн байгууллагын үйл ажиллагааны зохистой харьцааны
шалгуур үзүүлэлтийг 2008 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн энэхүү журмын
дагуу тооцож, мөрдөж ажиллах, холбогдох санхүүгийн тайланг улирал (сар)
бүрийн дараа сарын 10-ны өдрийн дотор Хороонд ирүүлж байхыг Банк бус
санхүүгийн байгууллагын ТУЗ-ийн дарга, гүйцэтгэх захирал нарт даалгасугай.

3. Энэхүү журам баталсантай холбогдуулан Хорооны 2006 оны 11 дүгээр
сарын 13-ны өдрийн 56 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Банк бус санхүүгийн үйл
ажиллагааны зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлт тогтоох тухай журам"-ыг
хүчингүй болсонд тооцсугай.

4. Тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Бичил санхүүгийн газар
/Н.Оюунчимэг/-т, олон нийтэд мэдээлэхийг Тамгын газар /Н.Удаанжаргал/-т тус
тус даалгасугай.

ДАРГА

Д.БАЯРСАЙХАН

Хуулбар үнэн:
АЖЛЫН АЛБАНЫ ДАРГА

О.ГАНБАТ

*Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2008 оны
07 дугаар сарын 07 –ны өдрийн 191 дугаар
тогтоолын хавсралт*

**БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦААНЫ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ
ТООЦОЖ, ХЯНАЛТ ТАВИХ ЖУРАМ**

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1.1. Монгол Улсын Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн шаардлагыг банк бус санхүүгийн байгууллага (цаашид ББСБ гэх) хэрхэн биелүүлж байгааг тооцох зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг Хорооноос тогтоох, түүний биелэлтэд хяналт тавих, холбогдох хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэхэд энэхүү журмын зорилго оршино.

1.2. Энэхүү журамд хэрэглэгдсэн нэр томъёог дараах утгаар ойлгоно. Үүнд:

1.2.1. “*Банк бус санхүүгийн байгууллагын өөрийн хөрөнгө*” гэдэгт нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө, хоёрдугаар зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийг;

ББСБ-ын үйл ажиллагааны алдагдлыг хувь нийлүүлэгч нарт хүлээх хариуцлагатай нь уялдуулан хуваарилах үүднээс:

“*Нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө*” гэдэгт хувьцаат капитал дахь ердийн хувьцаа болон халаасны хувьцаа, нэмж төлөгдсөн капитал (ердийн хувьцаа), цэвэр ашгаас байгуулсан нөөцийн сан, хуримтлагдсан ашиг, алдагдал, хандивын капитал зэргийг;

“*Хоёрдугаар зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө*” гэдэгт хувьцаат капитал дахь давуу эрхтэй хувьцаа, нэмж төлөгдсөн капитал (давуу эрхтэй хувьцаа), дахин үнэлгээний нэмэгдэл, нийгмийн хөгжлийн сан болон 5-аас дээш жилийн хугацаатай хоёрдогч өглөг зэргийг;

1.2.2. “*Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ*” гэдэгт ББСБ нь санхүүгийн болон үйл ажиллагааны зарим нэг эрсдэлээс гарах алдагдлыг хаахад хүрэлцэхүйц хэмжээний өөрийн хөрөнгөтэй байгаа эсэхийг тодорхойлсон үнэлгээг;

1.2.3. *"Хоёрдогч өглөг"* гэдэгт Хорооны зөвшөөрөлтэйгээр өөрийн хөрөнгөд оруулах 5 жилээс дээш хугацаатай, хугацаа нь дууссаны эцэст хувь нийлүүлэгч, хөрөнгө эзэмшигчийн шийдвэрээр ББСБ-ын өөрийн хөрөнгө болох, ББСБ татан буугдсан, дампуурсанаас бусад нөхцөлд гэрээнд заасан хугацаанаас өмнө барагдуулах эрхгүй уг хугацааны эцэст хувьцаанд хөрвөх өрийн бичгийг;

1.2.4. *"Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар"* (цаашид "ТТГЧ" гэх) гэдэгт бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг харилцагчийн анхны шаардлагаар буцаан олгох чадварыг;

1.2.5. *"Гадаад валютын ханшийн эрсдэл"* гэдэгт гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн актив, пассив болон тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцэлээр үүсч болзошгүй өглөг, авлагын дүн хоорондоо зөрүүтэй байх үед ханш хэлбэлзэхэд алдагдал хүлээх магадлалыг;

1.2.6. *"Гадаад валютын нээлттэй позиц"* гэдэгт тэнцлийн гадаад валютын активын үлдэгдэл, тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцэлээр үүсч болзошгүй гадаад валютын авлагын нийлбэр болон тэнцлийн гадаад валютын пассивын үлдэгдэл, тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцлээс үүсч болзошгүй гадаад валютын өглөгийн нийлбэрийн цэвэр зөрүүг;

1.2.7. *"Гадаад валютын нээлттэй урт позиц"* гэдэгт тэнцлийн гадаад валютын актив, тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцлээс үүсч болзошгүй гадаад валютын авлагын нийлбэр нь тэнцлийн гадаад валютын пассив, тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцлээс үүсч болзошгүй гадаад валютын өглөгийн нийлбэрээс давсан хэсгийг;

1.2.8. *"Гадаад валютын нээлттэй богино позиц"* гэдэгт тэнцлийн гадаад валютын пассив, тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцлээс үүсч болзошгүй гадаад валютын өглөгийн нийлбэр нь тэнцлийн гадаад валютын актив, тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцлээс үүсч болзошгүй гадаад валютын авлагын нийлбэрээс давсан хэсгийг;

1.2.9. *"Гадаад валютын хаалттай позиц"* гэдэгт тэнцлийн гадаад валютын актив, тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцлээс үүсч болзошгүй гадаад валютын авлагын нийлбэр нь тэнцлийн гадаад валютын пассив, тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа гэрээ, хэлцлээс үүсч болзошгүй гадаад валютын өглөгийн нийлбэртэй тэнцүү байхыг;

1.2.10. *"Гадаад валютын нээлттэй позицийн лимит"* гэдэгт тухайн нэг гадаад валют болон нийт гадаад валютын хувьд үүссэн нээлттэй урт, богино позицийг ББСБ-ын өөрийн хөрөнгөд харьцуулан тогтоосон хязгаарлалтыг;

1.2.11. *"Зах зээлийн эрсдэл"* гэдэгт гадаад валютын ханш, хүү болон үнийн

хэлбэлзлээс алдагдал хүлээх магадлалыг;

1.3. ББСБ нь үйл ажиллагаандаа дараах зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүдийг үнэн зөв тооцож, түүний өөрчлөлтөд нөлөөлсөн хүчин зүйл, шалтгааныг тогтоон үнэлэлт, дүгнэлт өгөх замаар учирч болзошгүй эрсдэлийг тооцох, түүнээс сэргийлэх арга хэмжээг авч ажиллана. Үүнд:

- 1.3.1. өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ;
- 1.3.2. төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар;
- 1.3.3. актив хөрөнгийн төвлөрлийн эрсдэл;
- 1.3.4. гадаад валютын ханшийн эрсдэл;
- 1.3.5. итгэлцлийн үйлчилгээний өглөгийн эрсдэлийн;
- 1.3.6. үндсэн хөрөнгийн төвлөрлийн;

1.4. ББСБ нь өөрийн үйл ажиллагааны бүх төрлийн эрсдэлийг үнэлэх, хяналт тавин удирдах зорилгоор дээр дурдагдсан зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтээс гадна бусад журам, зааврыг холбогдох хууль, журамд нийцүүлэн боловсруулж, дотооддоо мөрдүүлж болно.

ХОЁР. ӨӨРИЙН ХӨРӨНГИЙН ХҮРЭЛЦЭЭ

2.1. Энэхүү журмын 2.3-д заасны дагуу тохируулсан өөрийн хөрөнгийг эрсдэлээр жигнэсэн нийт активт харьцуулж, ББСБ-ын өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээг дараах зохистой харьцааг үндэслэн тодорхойлно. Үүнд:

2.1.1. өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн нийт активын зохистой харьцаа нь 20 хувиас доошгүй байна. (цаашид "НӨХ" гэх);

2.1.2. нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн нийт активын зохистой харьцаа нь 10 хувиас доошгүй байна. (цаашид "НЗӨХ" гэх);

2.1.3. нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө, нийт активын зохистой харьцаа 10 хувиас доошгүй байна. (цаашид "НАХ" гэх);

2.2. Тухайн нэг ББСБ-ын эрсдэлийн ерөнхий түвшин нь ББСБ-ын нэгтгэлийн дундаж үзүүлэлтээс өндөр байвал, Хорооны даргын шийдвэрээр ББСБ-ын өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний зохистой харьцааны үзүүлэлтийн байвал зохих доод хувь хэмжээг энэхүү журамд зааснаас дээгүүр тогтоож болно.

2.3. ББСБ-ын өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлтийг тооцохоос өмнө өөрийн хөрөнгийн дүнг дараах байдлаар тохируулсан байна. Үүнд:

2.3.1. урьдчилж төлсөн татварын дүнг нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгөөс хасч тооцох;

2.3.2. хоёрдугаар зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн дүн нь нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн дүнгээс хэтрэхгүй байх, хэтэрсэн дүнг өөрийн хөрөнгийн дүнгээс хасч тооцох;

2.3.3. ББСБ татан буугдсан тохиолдолд хоёрдугаар зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгөд хамрагдах хоёрдогч өглөгийг барагдуулах дараалал нь Иргэний хуулийн 32.5.6 дугаар зүйлд зааснаар зохицуулагдах;

2.3.4. урьдчилсан болон дараалсан хяналт, шалгалтаар илрүүлсэн зөрчил, дутагдалтай холбоотой залруулгын гүйлгээг зохих дансанд бүртгэж, өөрийн хөрөнгийг хорогдуулах буюу нэмэгдүүлэн бодит дүнг гаргах;

2.4. Эрсдэлээр жигнэсэн нийт активын дүнг тооцохдоо тэнцлийн активууд болон тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй байгаа бусдын өмнө хүлээж болзошгүй үүргүүдийн дүнг энэхүү журмын **нэгдүгээр хавсралтад** заасан эрсдэлийн хувь хэмжээгээр жигнэж, тохируулна.

ГУРАВ. ТӨЛБӨР ТҮРГЭН ГҮЙЦЭТГЭХ ЧАДВАР

3.1. Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар гэж бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг тэдний анхны шаардлагаар буцаан олгох чадварыг илэрхийлэх ба төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын зохистой харьцааны үзүүлэлтийг энэхүү журмын **хоёрдугаар хавсралтын** дагуу тооцож гаргана.

3.2. Түргэн борлогдох активыг тооцохдоо касс дахь бэлэн мөнгө, банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хадгаламж, харилцах дансны үлдэгдэл, арилжааны болон хөрөнгө оруулалтын үнэт цаас зэргийг энэхүү журмын хоёрдугаар хавсралтад заасан хувиар жигнэнэ.

3.3. Бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг тооцохдоо банк, санхүүгийн байгууллага, төслийн санхүүжилтээр авсан зээл, зээлийн хүүгийн өглөг, итгэлцлийн, факторингийн болон мөнгөн гуйвуулга, цахим төлбөр тооцооны үйлчилгээгээр үүссэн өглөг, ББСБ-аас гаргасан өрийн бичиг, бусад пассив дансны үлдэгдэл зэргийг энэхүү журмын хоёрдугаар хавсралтад заасан хувиар жигнэнэ.

3.4. ББСБ-ын бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг төлөгдөх хугацаагаар нь дараах байдлаар ангилж ТТГЧ-ын үзүүлэлтэд оруулж тооцно. Үүнд:

3.4.1. урт хугацаатай буюу 1-ээс дээш жил хугацаатай хөрөнгийн дүнг 50 хувиар,

3.4.2. богино хугацаатай буюу 1 жил хүртэлх хугацаатай хөрөнгө, бусад пассивыг 100 хувиар,

3.5. Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын зохистой харьцааны үзүүлэлтийг

тооцохдоо түргэн борлогдох активын дүнг бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн дүнд харьцуулах замаар тооцох буюу төгрөг, гадаад валют болон тэдгээрийн нийлбэр дүнгээр нь тус тус тодорхойлох бөгөөд энэхүү зохистой харьцаа нь бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн 8 хувиас доошгүй байна.

3.6. Зөвхөн өөрийн хөрөнгөөр үйл ажиллагаа явуулж буй ББСБ-ын хувьд уг үзүүлэлтийг тооцох шаардлагагүй буюу хангаж ажилласан гэж үзнэ.

ДӨРӨВ. АКТИВ ХӨРӨНГИЙН ТӨВЛӨРЛИЙН ЭРСДЭЛ

4.1. Зээл болон түүнтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгийн төвлөрлийн эрсдлийг тооцох нь тухайн үйлчилгээг нэг болон цөөн этгээдэд хэт төвлөрүүлснээр хүү, төлбөрийг эргүүлэн төлүүлж чадахгүйд хүрэх, улмаар ББСБ-ын санхүүгийн чадвар муудахаас урьдчилан сэргийлэх зорилготой.

4.2 Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуульд заасны дагуу нэг зээлдэгч болон холбогдох этгээдэд олгосон зээл, зээлтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгө, төлбөрийн баталгааны нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 30 хувиас хэтрэхгүй ба ББСБ-аас 20 том зээлдэгчид олгосон зээл, түүнтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгийн тайланг энэхүү журмын **гуравдугаар хавсралтын дагуу** гаргана.

4.3. ББСБ-ын хувь нийлүүлэгч, Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүд, гүйцэтгэх захирал, ажилтнууд тэдгээртэй холбогдох этгээд болон тэдний эзэмшлийн нэгжид олгох зээл, зээлтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгө, төлбөрийн баталгааны дээд хэмжээ нь өөрийн хөрөнгийн 10 хувь, тэдгээрийн нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 25 хувиас тус тус хэтрэхгүй байна. Тайланг энэхүү журмын **дөрөвдүгээр хавсралтын** дагуу гаргана.

4.4. Зээл, зээлтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгийн эрсдэлийн санг Монголбанкны Ерөнхийлөгч, СЭЗ-ийн сайдын хамтарсан 2004 оны 09 дүгээр сарын 09-ний өдрийн 459/207 тоот тушаалаар батлагдсан “Активыг ангилах, активын эрсдэлийн сан байгуулж, зарцуулах журам”, Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Сангийн сайдын хамтарсан 2006 оны 03 дугаар сарын 23-ны өдрийн 147/94 тоот тушаалаар журамд оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн дагуу тооцож байгуулна. Тайланг энэхүү журмын **тавдугаар хавсралтын** дагуу тооцож гаргана.

4.5. ББСБ-ын нийт худалдан авах үнэт цаасны эзэмшлийн нийт дүн нь ББСБ-ын өөрийн хөрөнгийн 20 хувиас хэтрэхгүй, нэг компанийн гаргасан хувьцааны нийт дүнгийн 10 хувиас дээшгүй байна. Тайланг энэхүү журмын **зургаадугаар хавсралтын** дагуу гаргана.

4.6. ББСБ-ын гаргасан төлбөрийн баталгааны нийт дүн өөрийн хөрөнгийн 70 хувиас хэтрэхгүй. Тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй хүлээж болзошгүй үүрэг, төлбөрийн баталгааны тайланг энэхүү журмын **долдугаар хавсралтын** дагуу гаргана.

4.7. Зээл, түүнтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгийн газар зүйн байршил, эдийн засгийн салбар, зориулалт, барьцаа хөрөнгө болон батлан даагч аж ахуйн нэгжтэй холбоотой төвлөрлийн эрсдэлийг зохих түвшинд нь барьж байх хязгаарлалтыг ББСБ өөрөө тогтоож, дотооддоо мөрдүүлнэ.

ТАВ. ГАДААД ВАЛЮТЫН ХАНШИЙН ЭРСДЭЛ

5.1. Гадаад валютын эрсдлийн үзүүлэлтийг тооцох нь валютын ханшийн өөрчлөлт, ханшийн тэгшитгэлээс хүлээж болох алдагдал ББСБ-ын санхүүгийн чадварт хэрхэн нөлөөлөх, гадаад актив, пассивыг зохистой байршуулаагүйгээс үүсч болох эрсдлээс хамгаалах зорилготой.

5.2. Тэнцлийн болон тэнцлийн гадуурхи дансанд бүртгэлтэй нийт гадаад валютын актив, пассивын зөрүүг өөрийн хөрөнгөд харьцуулан гадаад валютын эрсдлийг тооцно. Гадаад актив, пассивын зөрүү нь нэгж болон нийт валютын хувьд өөрийн хөрөнгийн +/- 40 хувиас хэтрэхгүй байна. ББСБ нь гадаад валютын зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг тухайн нэгж валютын хувьд дээрх хязгаарлалтын хүрээнд тогтоож болно.

5.3. Гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн тайланг энэхүү журмын **наймдугаар хавсралтын** дагуу тооцож гаргана.

5.4. Гадаад активт банк, санхүүгийн байгууллага дахь гадаад валютын харилцах, хадгаламж, касс дахь бэлэн валют, гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн зээл, түүнтэй адилтган тооцох активын үлдэгдэл болон бусад актив багтана. Гадаад пассивт гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг, бусдаас авсан зээл, төслийн зээл, гаргасан өрийн бичиг, бусад өглөгүүд, тэнцлийн гадуурх дансны үлдэгдэлд гадаад валютаар гаргасан бүх төрлийн төлбөрийн баталгаанууд хамаарна.

5.5. Гадаад валютаар бусдаас санхүүгийн эх үүсвэр татан төвлөрүүлээгүй, гадаад валютаар илэрхийлэгдэх актив хөрөнгөгүй ББСБ-ын хувьд энэ үзүүлэлтийг тооцох шаардлагагүй буюу хангаж ажилласан гэж үзнэ.

ЗУРГАА. ИТГЭЛЦЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ӨГЛӨГ

6.1. Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг нь тодорхой хугацааны дараа эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй эх үүсвэр тул тус үйлчилгээний эрсдэлийг бууруулах зорилгоор итгэлцлийн үйлчилгээний зохистой харьцааг тооцно.

6.2. Итгэлцлийн үйлчилгээний зохистой харьцааны үзүүлэлтийг тооцохдоо итгэлцлийн өглөгийг хувьцаат капиталд харьцуулах замаар тооцох бөгөөд энэхүү харьцаа нь 80 хувиас ихгүй байна. Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг, хувьцаат капиталын зохистой харьцааны тайланг энэхүү журмын **есдүгээр** хавсралтын дагуу гаргана.

6.3. Итгэлцлийн үйлчилгээний төвлөрлийн судалгааны тайланг энэхүү журмын **аравдугаар хавсралтын** дагуу гаргана.

ДОЛОО. ҮНДСЭН ХӨРӨНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

7.1. ББСБ-ын бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг үндсэн үйл ажиллагаа буюу хуульд заасан үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор ББСБ-ын үндсэн хөрөнгийн үзүүлэлтийн хязгаарлалтыг тогтооно.

7.2. ББСБ-ын цэвэршүүлсэн үндсэн хөрөнгийн дүнг нийт активт харьцуулж үндсэн хөрөнгийн үзүүлэлтийг тооцно. Үндсэн хөрөнгийн харьцаа нь 15 хувиас дээшгүй байна. Үндсэн хөрөнгө, нийт активын зохистой харьцааны тайланг энэхүү журмын **арваннэгдүгээр хавсралтын** дагуу гаргана.

НАЙМ. ЦАХИМ ТӨЛБӨР ТООЦОО, МӨНГӨН ГУЙВУУЛГЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ

8.1. ББСБ-ын цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээний эрсдэлийг тооцох, үйлчлүүлэгчдийг учирч болзошгүй эрсдэлээс хамгаалах зорилгоор цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулгын тайланг **арванхоёрдугаар хавсралтын** дагуу гаргана.

ЕС. ХЯНАЛТ, ХАРИУЦЛАГА

9.1. ББСБ-ын үйл ажиллагаанд мөрдөгдөх зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүдийн биелэлтэд Хороо сар, улирал тутам хяналт тавьж, шаардлагатай гэж үзвэл газар дээр нь шалгалт хийж, холбогдох арга хэмжээг авна.

9.2 Аль нэг зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг 2-3 улирал дараалан хангаагүй ББСБ-д Хорооноос баталсан "Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн журам"-д заасан арга хэмжээг авна.

9.3 ББСБ-ын өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээг дараах байдлаар ангилна. Үүнд:

9.1.1. НӨХ харьцаа нь 20 буюу түүнээс дээш хувь, НЗӨХ, НАХ харьцаа нь 10 буюу түүнээс дээш хувь байгаа ББСБ-ыг зохистой хэмжээний өөрийн хөрөнгөтэй,

9.1.2. НӨХ харьцаа нь 11-19 хүртэл хувь, НЗӨХ, НАХ харьцаа нь 5-9 хүртэл хувь байгаа ББСБ-ыг өөрийн хөрөнгө нь дутагдалтай,

9.1.3. НӨХ харьцаа нь 0-10 хүртэл хувь, НЗӨХ харьцаа, НАХ харьцаа нь 0-4 хүртэл хувь байгаа ББСБ-ыг өөрийн хөрөнгийн хэмжээ алдагдаж байгаа,

9.1.4. НӨХ нь 0 хувиас бага байгаа ББСБ-ыг өөрийн хөрөнгийн хэмжээ алдагдсан.

9.4. Энэхүү журмын 9.1.2-т заасан ангилалд хамрагдсан ББСБ-д дараах арга хэмжээг авна. Үүнд:

- 9.4.1. албан бичгээр анхааруулах;
- 9.4.2. зөрчлийг арилгах талаар хугацаатай үүрэг, даалгавар өгөх;
- 9.4.3. дүрмийн санг нэмэгдүүлэхийг шаардах;
- 9.4.4. нэгж шинээр байгуулах, нэмэлт үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглох.

9.5. Энэхүү журмын 9.1.3-д заасан ангилалд хамрагдсан ББСБ-д дараах арга хэмжээг авна. Үүнд:

- 9.5.1. алдагдал учруулж буй зарим үйл ажиллагааг түр буюу бүрэн зогсоох;
- 9.5.2. ногдол ашиг хуваарилахыг түдгэлзүүлэх;
- 9.5.3. бусдаас эх үүсвэр татан төвлөрүүлэхийг хориглох.

9.6. Энэхүү журмын 9.1.4-д заасан ангилалд анх удаа хамрагдсан байдлыг үл харгалзан ББСБ-ын банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 6 сар хүртэл хугацаагаар түдгэлзүүлэх арга хэмжээ авна.

9.7. Тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлсэн хугацаанд Хорооны улсын байцаагчаас өгөгдсөн үүрэг даалгавар, шаардлагыг биелүүлж ажиллаагүй ББСБ-ын банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож, нийтэд мэдээлнэ.

9.8. Хорооноос дээрх арга хэмжээнүүдийг хүлээлгэхдээ адил зөрчилд адил арга хэмжээ авах зарчмыг баримтална.

9.9. ББСБ нь Хорооны шийдвэрийг үндэслэлгүй гэж үзвэл Хорооны Хяналтын зөвлөлд гомдол гаргаж болно. Албадлагын арга хэмжээ ногдуулсан нь бусад хууль тогтоомжийн дагуу хүлээлгэх хариуцлагаас ББСБ-ыг чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.

АРАВ. БУСАД

10.1. ББСБ нь зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүдийг энэхүү журмын хавсралтуудын дагуу сар, улирал бүр тооцож, тайланг сар, улирал бүрийн дараа сарын 10-ны өдрийн дотор Хороонд ирүүлнэ. Үүнд:

10.1.1 Өөрийн хөрөнгө, нийт эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцааны тайлан (Хавсралт 1),

10.1.2. Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын тайлан (Хавсралт 2),

10.1.3. ББСБ-ын 20 том зээлдэгчид олгосон зээл, зээлтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгийн тайлан (Хавсралт 3),

10.1.4. ББСБ-ын хувь нийлүүлэгч, өөрийн ажилтан, холбогдох этгээдэд олгосон зээл, зээлтэй адилтган тооцох, бусад актив хөрөнгийн тайлан (Хавсралт 4),

10.1.5. Активын эрсдэлийн сангийн хүрэлцээний үзүүлэлтийн тайлан (Хавсралт 5),

10.1.6. Үнэт цаасны төвлөрлийн тайлан (Хавсралт 6),

10.1.7. ББСБ-ын тэнцлийн гадуур бүртгэлтэй хүлээж болзошгүй үүрэг, төлбөрийн баталгааны судалгааны тайлан (Хавсралт 7),

10.1.8 Гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн тайлан (Хавсралт 8),

10.1.9 Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг, хувьцаат капиталын зохистой харьцааны тайлан (Хавсралт 9),

10.1.10. Итгэлцлийн үйлчилгээний төвлөрлийн тайлан (Хавсралт 10),

10.1.11. Үндсэн хөрөнгө, нийт активын зохистой харьцааны тайлан (Хавсралт 11),

10.1.12. Цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулгын тайлан (Хавсралт 12),

10.2. Банк бус санхүүгийн итгэлцлийн, цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулгын болон төлбөр тооцооны хэрэгсэл гаргах үйлчилгээний үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй ББСБ дээрх тайлангууд болон тухайн ажил үйлчилгээний талаарх мэдээг сар бүрийн 10-ны өдрийн дотор Хороонд ирүүлнэ.

10.3. Монгол улсын Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийг зөрчсөн нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол гэм буруутай этгээдэд Хорооны улсын байцаагч эрх хэмжээнийхээ хүрээнд тус хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтын дагуу захиргааны хариуцлага ногдуулна.

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРОО